

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

7 noiembrie 2013*

„Directiva 2004/83/CE — Standarde minime referitoare la condițiile de acordare a statutului de refugiat sau a statutului conferit prin protecție subsidiară — Articolul 10 alineatul (1) litera (d) — Apartenență la un anumit grup social — Orientare sexuală — Motivul persecuției — Articolul 9 alineatul (1) — Noțiunea «acte de persecuție» — Temere fondată de a fi persecutat ca urmare a apartenenței la un anumit grup social — Acte suficient de grave pentru a justifica o astfel de temere — Legislație care incriminează actele de homosexualitate — Articolul 4 — Evaluare individuală a faptelor și a circumstanțelor”

În cauzele conexe C-199/12-C-201/12,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Raad van State (Țările de Jos), prin deciziile din 18 aprilie 2012, primite de Curte la 27 aprilie 2012, în procedurile

Minister voor Immigratie en Asiel

împotriva

X (C-199/12),

Y (C-200/12),

și

Z

împotriva

Minister voor Immigratie en Asiel (C-201/12),

cu participarea:

Hoog Commissariaat van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (C-199/12-C-201/12),

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen (raportor), președinte de cameră, domnul K. Lenaerts, vicepreședinte al Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a patra, domnii M. Safjan, J. Malenovsky și doamna A. Prechal, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

* Limba de procedură: neerlandeza.

grefier: domnul V. Tourrès, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 aprilie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru X, de H. M. Pot și de C. S. Huijbers, avocat;
- pentru Y, de J. M. Walls, avocat;
- pentru Z, de S. Sewnath și de P. Brochet, avocaten, asistați de K. Monaghan și de J. Grierson, barristers;
- pentru Hoog Commissariaat van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen, de P. Moreau, în calitate de agent, asistată de M.-E. Demetriou, barrister;
- pentru guvernul olandez, de B. Koopman, de C. S. Schillemans, de C. Wissels și de M. Noort, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze, de N. Graf Vitzthum și de A. Wiedmann, în calitate de agenți;
- pentru guvernul elen, de G. Papagianni și de M. Michelogiannaki, în calitate de agenți;
- pentru guvernul francez, de G. de Bergues și de S. Menez, în calitate de agenți;
- pentru guvernul Regatului Unit, de L. Christie, în calitate de agent, asistat de S. Lee, barrister;
- pentru Comisia Europeană, de M. Condou-Durande și de R. Troosters, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 iulie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate (JO L 304, p. 12, rectificare în JO 2005, L 204, p. 24, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 52, denumită în continuare „directiva”) coroborat cu articolul 9 alineatul (2) litera (c) din directivă, precum și a articolului 10 alineatul (1) litera (d) din aceasta.
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între Minister voor Immigratie en Asiel (ministrul pentru imigrare și azil, denumit în continuare „Minister”), pe de o parte, și X și Y, resortisanți din Sierra Leone și, respectiv, din Uganda, pe de altă parte, în cauzele C-199/12 și C-200/12, și între Z, resortisant din Senegal, pe de o parte, și Minister, pe de altă parte, în cauza C-201/12, cu privire la respingerea de către acesta din urmă a cererilor lor având ca obiect obținerea unui permis de ședere temporară (azil) în Țările de Jos.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

Convenția privind statutul refugiaților

- 3 Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, nr. 2545 (1954)], a intrat în vigoare la 22 aprilie 1954. Aceasta a fost completată prin Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, intrat în vigoare la 4 octombrie 1967 (denumită în continuare „Convenția de la Geneva”).
- 4 Potrivit articolului 1 secțiunea A alineatul (2) primul paragraf din Convenția de la Geneva, termenul „refugiat” este aplicabil oricărei persoane care, „în urma unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări sau care, neavând nicio cetățenie și găsindu-se în afara țării în care avea reședința obișnuită, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă”.

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

- 5 Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), prevede la articolul 8, intitulat „Dreptul la respectarea vieții private și de familie”:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

- 6 Articolul 14 din CEDO, intitulat „Interzicerea discriminării”, prevede:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

- 7 Articolul 15 din CEDO, intitulat „Derogarea în caz de stare de urgență”, prevede:

„1. În caz de război sau de alt pericol public ce amenință viața națiunii, orice înaltă parte contractantă poate lua măsuri care derogă de la obligațiile prevăzute de prezenta convenție, în măsura strictă în care situația o impune și cu condiția ca aceste măsuri să nu fie în contradicție cu alte obligații care decurg din dreptul internațional.

2. Dispoziția precedentă nu permite nicio derogare de la articolul 2[, intitulat «Dreptul la viață»], cu excepția cazului de deces rezultând din acte licite de război, și nici de la articolul 3[, intitulat «Interzicerea torturii»], articolul 4 paragraful 1[, intitulat «Interzicerea sclaviei»] și articolul 7[, intitulat «Nicio pedeapsă fără lege»].

[...]”

Dreptul Uniunii

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

- 8 Drepturile care nu pot face obiectul niciunei derogări potrivit articolului 15 paragraful 2 din CEDO sunt consacrate la articolele 2, 4, la articolul 5 alineatul (1) și la articolul 49 alineatele (1) și (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

Directiva

- 9 Potrivit considerentului (3) al directivei, Convenția de la Geneva constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților.
- 10 Astfel cum reiese din considerentul (10) al directivei, interpretat în lumina articolului 6 alineatul (1) TUE, aceasta respectă drepturile, libertățile și principiile prevăzute de carte. În special, pe baza articolelor 1 și 18 din carte, aceasta urmărește garantarea deplinei respectări a demnității umane și a dreptului de azil ale solicitanților de azil.
- 11 Considerentele (16) și (17) ale directivei au următorul cuprins:
- „(16) Ar trebui stabilite standarde minime privind definirea și conținutul statutului de refugiat pentru a ajuta instanțele judecătorești naționale competente ale statelor membre să aplice Convenția de la Geneva.
- (17) Este necesară adoptarea unor criterii comune privind recunoașterea statutului de refugiat al solicitanților de azil în sensul articolului 1 din Convenția de la Geneva.”
- 12 Potrivit articolului 1 din directivă, aceasta are ca obiect stabilirea unor standarde minime referitoare, pe de o parte, la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a beneficia de protecție internațională și, pe de altă parte, la conținutul protecției acordate.
- 13 Conform articolului 2 literele (c) și (k) din directivă, în sensul acesteia:
- „(c) «refugiat» înseamnă orice resortisant al unei țări terțe care, ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, naționalității, opiniilor politice sau apartenenței la un anumit grup social, se află în afara țării al cărei cetățean este și care nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să solicite protecția respectivei țări [...]
- [...]
- (k) «țară de origine» înseamnă țările sau țara al cărei cetățean este solicitantul sau, în cazul în care este apatrid, țara în care avea reședința obișnuită.”
- 14 Articolul 4 din directivă definește condițiile de evaluare a faptelor și a circumstanțelor și prevede la alineatul (3):
- „Evaluarea unei cereri de protecție internațională trebuie efectuată individual, ținând seama de următoarele elemente:
- (a) toate faptele relevante privind țara de origine în momentul luării unei decizii privind cererea, inclusiv de actele cu putere de lege și actele administrative ale țării de origine și de modul lor de aplicare;

- (b) informațiile și documentele relevante prezentate de solicitant, inclusiv informațiile care permit să se stabilească dacă solicitantul a făcut sau ar putea face obiectul unei persecuții [...]
- (c) statutul individual și situația personală a solicitantului, inclusiv factori precum trecutul, sexul și vârsta acestuia, pentru a se stabili dacă, ținând seama de situația personală a solicitantului, actele la care solicitantul a fost sau riscă să fie expus ar putea fi considerate o persecuție [...]

[...]”

- 15 În temeiul articolului 4 alineatul (4) din directivă, faptul că solicitantul a fost deja persecutat sau a făcut deja obiectul unor amenințări directe cu o astfel de persecuție reprezintă un „indiciu serios al temerilor fondate ale solicitantului de a fi persecutat”, cu excepția cazului în care există motive întemeiate de a crede că respectiva persecuție nu se va mai repeta.

- 16 Articolul 9 din directivă definește, la alineatele (1) și (2), actele de persecuție astfel:

„(1) Actele considerate ca fiind o persecuție în sensul articolului [1 secțiunea A] din Convenția de la Geneva trebuie:

- (a) să fie suficient de grave prin natura sau prin caracterul lor repetat pentru a constitui o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale omului, în special a drepturilor de la care nu este posibilă nicio derogare în temeiul articolului 15 alineatul (2) din [CEDO], sau
- (b) să fie o acumulare de diverse măsuri, inclusiv de încălcări ale drepturilor omului, care să fie suficient de gravă pentru a afecta un individ în mod comparabil cu cele menționate la litera (a).

(2) Actele de persecuție, în sensul alineatului (1), pot lua în special următoarele forme:

[...]

- (c) urmărirea penală sau sancțiunile care sunt disproporționate sau discriminatorii;

[...]”

- 17 Articolul 9 alineatul (3) din directivă impune existența unei legături între motivele de persecuție menționate la articolul 10 din directivă și aceste acte de persecuție.

- 18 Articolul 10 din directivă, intitulat „Motivele persecuției”, prevede:

„(1) Atunci când evaluează motivele persecuției, statele membre țin seama de următoarele elemente:

[...](d)

un grup este considerat un anumit grup social în special atunci când:

- membrii săi împărtășesc o caracteristică innăscută sau o istorie comună ce nu poate fi modificată sau o caracteristică sau o credință atât de fundamentală pentru identitate sau conștiință încât nu ar trebui să i se ceară unei persoane să renunțe la aceasta și
- respectivul grup are o identitate proprie în țara în cauză deoarece este perceput ca fiind diferit de societatea înconjurătoare.

În funcție de condițiile predominante din țara de origine, un grup social specific poate fi un grup ai cărui membri au drept caracteristică comună orientarea sexuală. Orientarea sexuală nu se poate înțelege ca incluzând acte considerate delictive în conformitate cu legislația internă a statelor membre. [...]

[...]”

- 19 Conform articolului 13 din directivă, statul membru acordă statutul de refugiat solicitantului dacă acesta îndeplinește, printre altele, condițiile prevăzute la articolele 9 și 10 din directivă.

Dreptul olandez

- 20 Articolul 28 alineatul 1 litera a) din Legea din 2000 privind străinii (Vreemdelingenwet 2000, Stb. 2000, nr. 495) abilitază Minister să admită, să respingă sau să nu examineze o cerere de eliberare a unui „permis de ședere temporară”.
- 21 Conform articolului 29 alineatul 1 litera a) din respectiva lege din 2000, un permis de ședere temporară, precum cel prevăzut la articolul 28, poate fi eliberat unui străin „care are calitatea de refugiat în sensul [C]onvenției [de la Geneva]”.
- 22 Circulara din 2000 privind străinii (Vreemdelingencirculaire 2000), în versiunea în vigoare la data depunerii cererilor în discuție, prevede la punctul C2/2.10.2:

„În cazul în care un solicitant de azil arată că a întâmpinat dificultăți din cauza orientării sale sexuale, se poate concluziona, în anumite împrejurări, că persoana interesată este refugiat în sensul [C]onvenției [de la Geneva]. [...]

În cazul unei pedepse aplicate în temeiul unei dispoziții de drept penal care privește numai homosexualii, este vorba despre un act de persecuție. Această situație se regăsește de exemplu atunci când homosexualitatea sau exprimarea anumitor sentimente homosexuale este incriminată. Pentru a se putea concluziona că persoana interesată are calitatea de refugiat, trebuie să fie vorba despre o măsură represivă de o anumită gravitate. Așadar, o simplă amendă nu este în general suficientă pentru admiterea statutului de refugiat.

Simpla împrejurare că homosexualitatea sau actele de homosexualitate sunt incriminate într-o țară nu permite totuși să se concluzioneze în mod automat faptul că un homosexual care provine din această țară este refugiat. Solicitantul de azil trebuie să dovedească (dacă este posibil, pe baza unor documente) că are, personal, motive fondate de a se teme de persecuție.

Homosexualilor nu li se cere să își ascundă orientarea sexuală la întoarcerea în țară.

[...]”

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 23 X, Y și Z, născuți în 1987, în 1990 și, respectiv, în 1982, au formulat cereri de eliberare a unor permise de ședere temporară (azil) în Țările de Jos la 1 iulie 2009, la 27 aprilie 2011 și la 25 iulie 2010.
- 24 În susținerea cererilor lor, aceștia au arătat că trebuie să li se acorde statutul de refugiat pentru motivul că se tem, în mod întemeiat, de a fi persecutați în țara lor de origine din cauza orientării lor homosexuale.

- 25 Mai precis, aceștia au afirmat că au fost supuși, în diferite privințe, unor reacții violente din partea familiilor lor și, respectiv, a anturajelor lor sau unor acte de represiune din partea autorităților din țările lor de origine din cauza orientării lor sexuale.
- 26 Din deciziile de trimitere reiese că, în țările de origine ale lui X, Y și Z, homosexualitatea este sancționată penal. Astfel, în Sierra Leone (cauza C-199/12), potrivit articolului 61 din Legea din 1861 privind infracțiunile contra persoanei (Offences against the Person Act 1861), actele de homosexualitate se pedepsesc cu închisoare de la 10 ani până la detențiunea pe viață. În Uganda (cauza C-200/12), potrivit articolului 145 din Codul penal din 1950 (Penal Code Act 1950), o persoană declarată vinovată de săvârșirea unei infracțiuni descrise drept „act sexual contra naturii” se pedepsește cu închisoarea, al cărei maxim este detențiunea pe viață. În Senegal (cauza C-201/12), potrivit articolului 319.3 din Codul penal senegalez, o persoană condamnată pentru săvârșirea de acte de homosexualitate se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani și cu amendă cuprinsă între 100 000 de franci CFA (BCEAO) (XOF) și 1 500 000 XOF (aproximativ între 150 de euro și 2 000 de euro).
- 27 Prin Decretele din 18 martie 2010, din 10 mai 2011 și din 12 ianuarie 2011, Minister a refuzat să le acorde permise de ședere temporară (azil) lui X, lui Y și lui Z.
- 28 În opinia Minister, deși orientarea sexuală a respectivilor solicitanți este credibilă, aceștia din urmă nu au dovedit în mod corespunzător faptele și circumstanțele invocate și, prin urmare, nu au demonstrat că, odată întorși în țările lor de origine respective, aceștia au o temere fondată de a fi persecutați din cauza apartenenței lor la un anumit grup social.
- 29 În urma respingerii cererilor lor de eliberare a unor permise de ședere temporară (azil), X și Z au formulat acțiuni la Rechtbank 's-Gravenhage. Y a depus o cerere de măsuri provizorii la aceeași instanță.
- 30 Prin hotărârile pronunțate la 23 noiembrie 2010 și la 9 iunie 2011, Rechtbank 's-Gravenhage a admis acțiunea lui X și cererea lui Y. Această instanță a considerat, printre altele, că, deși Minister ar fi putut considera în mod rezonabil că afirmațiile din cererile depuse de X și de Y nu erau credibile, acesta nu motivase însă suficient, în fiecare dintre cele două cauze, aspectul dacă, având în vedere în special incriminarea actelor de homosexualitate în țările de origine în discuție, temerea lui X și a lui Y de a fi persecutați în țările respective din cauza homosexualității lor era întemeiată.
- 31 Prin hotărârea din 15 august 2011, Rechtbank 's-Gravenhage a respins acțiunea formulată de Z. Acesta a considerat că nu numai că Minister a putut considera în mod rezonabil că afirmația lui Z nu era credibilă, ci și că din informațiile și din documentele prezentate de Z nu reieșea că exista în general în Senegal o persecuție a persoanelor homosexuale.
- 32 Minister a atacat cu apel la Raad van State cele două hotărâri prin care au fost anulate deciziile sale de respingere a cererilor formulate de X și de Y.
- 33 Z a atacat cu apel la aceeași instanță hotărârea prin care nu a fost admisă acțiunea sa împotriva deciziei Minister de respingere a cererii sale.
- 34 Raad van State a precizat că, în cele trei cauze principale, nu sunt contestate în apel nici orientarea sexuală a solicitanților, nici faptul că Minister a putut considera în mod rezonabil că afirmațiile din aceste cereri de azil nu erau credibile.
- 35 Pe de altă parte, această instanță a precizat că Minister a susținut în special că, deși, potrivit politiciii expuse la punctul C2/2.10.2 din Circulara din 2000 privind străinii, solicitanților nu li se cere să își ascundă orientarea sexuală în țările lor de origine, acest lucru nu implică faptul că ei trebuie să fie în mod necesar liberi să o exprime public în același mod cum ar putea-o face în Țările de Jos.

- 36 Raad van State a arătat în plus că părțile din litigiile principale nu sunt de acord cu privire la măsura în care faptul de a trăi pe deplin o orientare sexuală precum cea a lui X, Y și Z este protejat de articolele 9 și 10 din directivă.
- 37 În aceste condiții, Raad van State a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare, care sunt formulate în termeni aproape identici în fiecare dintre cauzele principale:
- „1) Străinii cu o orientare homosexuală formează un anumit grup social în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din [directivă]?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, care sunt activitățile homosexuale care intră în domeniul de aplicare al directivei, iar în cazul unor acte de persecuție în legătură cu aceste activități și dacă celelalte condiții sunt îndeplinite, această situație poate determina acordarea statutului de refugiat? Această întrebare cuprinde următoarele întrebări subsecvente:
- a) Se poate pretinde străinului homosexual să își păstreze secretă orientarea sexuală față de toate persoanele din țara sa de origine, pentru a evita o persecuție?
- b) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare litera a), se poate pretinde unui străin homosexual să dea dovadă de discreție atunci când își manifestă orientarea sexuală în țara sa de origine, pentru a evita o persecuție, iar dacă se poate pretinde, în ce măsură? În această privință, se poate pretinde homosexualilor să fie mai rezervați decât heterosexualii?
- c) În cazul în care, în această privință, se poate face o distincție între manifestări care privesc componenta esențială a orientării sexuale și cele care nu țin de aceasta, ce trebuie să se înțeleagă prin componenta esențială a orientării sexuale și cum poate fi determinată aceasta?
- 3) Simpla împrejurare că activitățile homosexuale sunt incriminate și sunt sancționate cu o pedeapsă privativă de libertate, astfel cum se prevede [prin Legea din 1861 privind infracțiunile împotriva persoanei din Sierra Leone (cauza C-199/12), Codul penal [din 1950] ugandez (cauza C-200/12) sau Codul penal senegalez (cauza C-201/12)], constituie un act de persecuție în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (a) coroborat cu articolul 9 alineatul (2) litera (c) din directivă? În cazul unui răspuns negativ, în ce împrejurări se regăsește această situație?”
- 38 Prin Ordonanța președintelui Curții din 19 iunie 2012, cauzele C-199/12-C-201/12 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 39 Astfel cum reiese din considerentele (3), (16) și (17) ale directivei, Convenția de la Geneva constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților, iar dispozițiile directivei privind condițiile de acordare a statutului de refugiat, precum și conținutul acestuia din urmă au fost adoptate pentru a ajuta autoritățile competente ale statelor membre să aplice această convenție întemeindu-se pe noțiuni și pe criterii comune (Hotărârea din 5 septembrie 2012, Y și Z, C-71/11 și C-99/11, punctul 47 și jurisprudența citată).

- 40 În consecință, dispozițiile directivei trebuie interpretate în lumina structurii generale și a scopului acesteia, cu respectarea Convenției de la Geneva și a celorlalte tratate în domeniu, menționate la articolul 78 alineatul (1) TFUE. Astfel cum rezultă din considerentul (10) al directivei, această interpretare trebuie efectuată cu respectarea drepturilor recunoscute de cartă (Hotărârea din 19 decembrie 2012, *Abed El Karem El Kott și alții*, C-364/11, punctul 43 și jurisprudența citată).

Cu privire la prima întrebare

- 41 Prin intermediul primei întrebări adresate în fiecare dintre cauzele principale, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (1) litera (d) din directivă trebuie interpretat în sensul că, pentru evaluarea motivelor de persecuție care sunt invocate în susținerea unei cereri având ca obiect obținerea statutului de refugiat, persoanele homosexuale pot fi considerate ca formând un anumit grup social.
- 42 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie amintit că, potrivit articolului 2 litera (c) din directivă, „refugiatul” este, printre altele, un resortisant al unei țări terțe care, ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, naționalității, opiniilor politice sau apartenenței la un anumit grup social, se află în afara țării al cărei cetățean este și care nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să solicite protecția respectivei țări.
- 43 Astfel, ca urmare a împrejurărilor existente în țara sa de origine și a comportamentului agenților de persecuție, resortisantul respectiv trebuie să aibă temerea fondată de a fi persecutat pentru cel puțin unul dintre cele cinci motive enumerate în directivă și în Convenția de la Geneva, printre care figurează „apartenența la un anumit grup social”.
- 44 Articolul 10 alineatul (1) din directivă definește ceea ce constituie un anumit grup social în privința căruia apartenența poate determina o temere reală de a fi persecutat.
- 45 Potrivit acestei definiții, un grup este considerat un „anumit grup social” atunci când, în particular, sunt îndeplinite două condiții cumulative. Pe de o parte, membrii săi împărtășesc o caracteristică innăscută sau o istorie comună ce nu poate fi modificată ori o caracteristică sau o credință atât de fundamentală pentru identitate sau conștiință încât nu ar trebui să i se ceară unei persoane să renunțe la aceasta. Pe de altă parte, respectivul grup are o identitate proprie în țara în cauză întrucât este perceput ca fiind diferit de societatea înconjurătoare.
- 46 În ceea ce privește prima dintre condițiile menționate, este cert că orientarea sexuală a unei persoane constituie o caracteristică atât de fundamentală pentru identitatea sa încât nu ar trebui să i se ceară să renunțe la aceasta. Interpretarea amintită este confirmată de articolul 10 alineatul (1) litera (d) al doilea paragraf din directivă, din care reiese că, în funcție de condițiile predominante din țara de origine, un grup social specific poate fi un grup al cărui membri au drept caracteristică comună orientarea sexuală.
- 47 A doua condiție presupune că, în țara de origine în cauză, grupul al cărui membri împărtășesc aceeași orientare sexuală are identitate proprie întrucât este perceput ca fiind diferit de societatea înconjurătoare.
- 48 În această privință, trebuie admis că existența unei legislații penale precum cele în litigiu în fiecare dintre cauzele principale, care vizează în mod specific persoanele homosexuale, permite să se constate că aceste persoane constituie un grup aparte ce este perceput ca fiind diferit de societatea înconjurătoare.

- 49 Trebuie să se răspundă, așadar, la prima întrebare adresată în fiecare dintre cauzele principale că articolul 10 alineatul (1) litera (d) din directivă trebuie interpretat în sensul că existența unei legislații penale precum cele în discuție în fiecare dintre cauzele principale, care vizează în mod specific persoanele homosexuale, permite să se constate că aceste persoane trebuie considerate ca formând un anumit grup social.

Cu privire la a treia întrebare

- 50 Prin intermediul celei de a treia întrebări adresate în fiecare dintre cauzele principale, care trebuie analizată înainte de a doua întrebare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 9 alineatul (1) litera (a) din directivă coroborat cu articolul 9 alineatul (2) litera (c) din aceasta trebuie interpretat în sensul că simplul fapt de a incrimina actele de homosexualitate și de a le sancționa cu o pedeapsă privativă de libertate constituie un act de persecuție. În cazul unui răspuns negativ, instanța menționată dorește să afle în ce împrejurări trebuie reținută calificarea drept acte de persecuție.
- 51 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie amintit că articolul 9 din directivă definește elementele care permit ca anumite acte să fie considerate persecuție în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva. În această privință, articolul 9 alineatul (1) litera (a) din directivă, la care instanța de trimitere face referire, prevede că actele relevante trebuie să fie suficient de grave prin natura sau prin repetarea lor pentru a constitui o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale omului, în special a drepturilor absolute de la care nu este posibilă nicio derogare în temeiul articolului 15 paragraful 2 din CEDO.
- 52 Pe de altă parte, articolul 9 alineatul (1) litera (b) din directivă prevede că o acumulare de diverse măsuri, inclusiv de încălcări ale drepturilor omului, care este suficient de gravă pentru a afecta un individ în mod comparabil cu cele menționate la articolul 9 alineatul (1) litera (a) din directivă trebuie deopotrivă considerată persecuție.
- 53 Din aceste dispoziții reiese că, pentru ca o încălcare a drepturilor fundamentale să constituie persecuție în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva, aceasta trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate. Orice încălcare a drepturilor fundamentale ale unui solicitant homosexual de azil nu va atinge, așadar, în mod necesar, acest nivel de gravitate.
- 54 În această privință, trebuie să se constate de la bun început că drepturile fundamentale legate în mod specific de orientarea sexuală în discuție în fiecare dintre cauzele principale, precum dreptul la respectarea vieții private și de familie, care este protejat de articolul 8 din CEDO, cărui îi corespunde articolul 7 din cartă, coroborat, dacă este cazul, cu articolul 14 din CEDO, din care se inspiră articolul 21 alineatul (1) din cartă, nu figurează printre drepturile fundamentale ale omului de la care nu este posibilă nicio derogare.
- 55 În aceste condiții, simpla existență a unei legislații care incriminează actele de homosexualitate nu poate fi considerată un act care afectează solicitantul atât de semnificativ încât să atingă nivelul de gravitate care este necesar pentru a considera că această incriminare constituie o persecuție în sensul articolului 9 alineatul (1) din directivă.
- 56 În schimb, pedeapsa privativă de libertate care însoțește o dispoziție legislativă care, precum cele în discuție în cauzele principale, incriminează actele de homosexualitate poate, în sine, să constituie un act de persecuție în sensul articolului 9 alineatul (1) din directivă dacă este aplicată în mod efectiv în țara de origine care a adoptat o asemenea legislație.

- 57 Astfel, o asemenea pedeapsă încalcă articolul 8 din CEDO, care corespunde articolului 7 din cartă, și constituie o sancțiune disproporționată și discriminatorie în sensul articolului 9 alineatul (2) litera (c) din directivă.
- 58 În aceste condiții, atunci când un solicitant de azil invocă, precum în fiecare dintre cauzele principale, existența în țara sa de origine a unei legislații care incriminează actele de homosexualitate, revine autorităților naționale sarcina de a efectua, în cadrul evaluărilor faptelor și circumstanțelor în temeiul articolului 4 din directivă, o examinare a tuturor faptelor relevante privind țara de origine, inclusiv a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale țării de origine și a modului lor de aplicare, astfel cum prevede articolul 4 alineatul (3) litera (a) din directivă.
- 59 În cadrul acestei examinări, revine, printre altele, autorităților menționate sarcina de a stabili dacă, în țara de origine a solicitantului, pedeapsa privativă de libertate prevăzută de o astfel de legislație este aplicată în practică.
- 60 Acestea sunt elementele în lumina cărora revine autorităților naționale sarcina de a decide dacă este necesar să se considere că, în mod efectiv, este fondată temerea solicitantului că, odată întors în țara lui de origine, va fi persecutat în sensul articolului 2 litera (c) din directivă coroborat cu articolul 9 alineatul (3) din aceasta.
- 61 Având în vedere toate aceste considerații, trebuie să se răspundă la a treia întrebare adresată în fiecare dintre cauzele principale că articolul 9 alineatul (1) din directivă coroborat cu articolul 9 alineatul (2) litera (c) din aceasta trebuie interpretat în sensul că simpla incriminare a actelor de homosexualitate nu constituie, în sine, un act de persecuție. În schimb, o pedeapsă privativă de libertate prin care sunt sancționate acte de homosexualitate și care este aplicată în mod efectiv în țara de origine care a adoptat o astfel de legislație trebuie considerată o sancțiune disproporționată sau discriminatorie și constituie, așadar, un act de persecuție.

Cu privire la a doua întrebare

Observații introductive

- 62 Prin intermediul celei de a doua întrebări din fiecare dintre cauzele principale, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în ipoteza în care un solicitant homosexual trebuie considerat că aparține unui anumit grup social în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din directivă, ar trebui realizată o distincție între actele de homosexualitate care intră în domeniul de aplicare al directivei și cele care nu intră în acest domeniu și nu pot determina, așadar, acordarea statutului de refugiat.
- 63 Pentru a răspunde la întrebarea menționată, pe care instanța de trimitere a împărțit-o în mai multe întrebări subsecvente, trebuie să se observe că aceasta vizează o situație în care, precum în cauzele principale, solicitantul nu a demonstrat că a fost deja persecutat sau a făcut deja obiectul unor amenințări directe de persecuție din cauza apartenenței sale la un grup social specific ai cărui membri au aceeași orientare sexuală.
- 64 Inexistența unui astfel de indiciu serios al temerii fondate a solicitanților în sensul articolului 4 alineatul (4) din directivă explică nevoia instanței de trimitere de a ști în ce măsură s-ar putea permite, atunci când solicitantul nu își poate fonda temerea pe o persecuție deja suferită din cauza apartenenței sale la grupul respectiv, să se impună ca, odată întors în țara sa de origine, acesta să continue să evite riscul de persecuție prin ascunderea homosexualității sale sau, cel puțin, prin manifestarea unei discreții în exprimarea orientării sale sexuale.

Cu privire la a doua întrebare literele a) și b)

- 65 Prin intermediul celei de a doua întrebări literele a) și b) din fiecare dintre cauzele principale, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (1) litera (d) din directivă coroborat cu articolul 2 litera (c) din aceasta trebuie interpretat în sensul că nu este rezonabil să se pretindă solicitantului de azil, pentru a evita să fie persecutat, să își ascundă homosexualitatea în țara sa de origine sau să se arate rezervat în exprimarea acestei orientări sexuale. În plus, instanța menționată dorește să afle, dacă este cazul, dacă respectiva rezervă trebuie să fie mai semnificativă decât cea a unei persoane care are o orientare heterosexuală.
- 66 În această privință, trebuie precizat mai întâi că, potrivit articolului 10 alineatul (1) litera (d) din directivă, orientarea sexuală nu se poate înțelege ca incluzând acte considerate delikte în conformitate cu legislația internă a statelor membre.
- 67 În afara acestor acte considerate delikte în conformitate cu legislația internă a statelor membre, nimic din textul articolului 10 alineatul (1) litera (d) nu indică faptul că legiuitorul Uniunii a intenționat să excludă din domeniul de aplicare al acestei dispoziții anumite alte tipuri de acte sau de forme de expresie legate de orientarea sexuală.
- 68 Astfel, articolul 10 alineatul (1) litera (d) din directivă nu prevede limitări cu privire la atitudinea pe care membrii grupului social specific o pot adopta în raport cu identitatea sau cu comportamentele care intră sau nu intră sub incidența noțiunii de orientare sexuală în sensul acestei dispoziții.
- 69 Simplul fapt că din articolul 10 alineatul (1) litera (b) din directivă reiese în mod expres că noțiunea de religie include și participarea la ceremonii de cult private sau publice nu permite să se concluzioneze că noțiunea de orientare sexuală, la care se face referire la articolul 10 alineatul (1) litera (d) din această directivă, ar trebui să privească numai acte din sfera vieții private a persoanei în cauză, iar nu și acte din viața sa publică.
- 70 În această privință, trebuie să se constate că faptul de a impune membrilor unui grup social cu aceeași orientare sexuală să își ascundă această orientare este contrar recunoașterii înseși a unei caracteristici atât de fundamentale pentru identitate încât nu ar trebui ca persoanelor interesate să li se ceară să renunțe la aceasta.
- 71 Nu este, așadar, permis ca, pentru a evita să fie persecutat, să se pretindă unui solicitant de azil să își ascundă homosexualitatea în țara sa de origine.
- 72 În ceea ce privește discreția de care ar trebui să dea dovadă persoana, în sistemul directivei, autoritățile competente, atunci când apreciază dacă un solicitant are temeri bine fondate de a fi persecutat, încearcă să determine dacă circumstanțele stabilite constituie sau nu constituie o amenințare având o asemenea natură încât persoana vizată să poată avea temerea fondată, în raport cu situația sa personală, de a fi supusă în mod real unor acte de persecuție (a se vedea în acest sens Hotărârea Y și Z, citată anterior, punctul 76).
- 73 Această apreciere a importanței riscului care, în toate cazurile, trebuie să fie realizată cu vigilență și cu prudență (Hotărârea din 2 martie 2010, Salahadin Abdulla și alții, C-175/08, C-176/08, C-178/08 și C-179/08, Rep., p. I-1493, punctul 90) se întemeiază numai pe o evaluare concretă a faptelor și a circumstanțelor, în conformitate cu normele cuprinse în special la articolul 4 din directivă (Hotărârea Y și Z, citată anterior, punctul 77).

- 74 Niciuna dintre aceste norme nu prevede că, în aprecierea importanței riscului de a fi supus în mod real la acte de persecuție într-un context determinat, ar trebui luată în considerare posibilitatea unui solicitant de a evita un risc de persecuție în special arătând discreție în exprimarea unei orientări sexuale pe care o trăiește ca membru al unui grup social specific (a se vedea prin analogie Hotărârea Y și Z, citată anterior, punctul 78).
- 75 În consecință, persoanei interesate va trebui să i se acorde statutul de refugiat conform articolului 13 din directivă în cazul în care se dovedește că, odată întoarsă în țara sa de origine, homosexualitatea sa o va expune unui risc real de persecuție în sensul articolului 9 alineatul (1) din directivă. Faptul că aceasta ar putea evita riscul printr-o atitudine mai rezervată în exprimarea orientării sale sexuale decât a unei persoane heterosexuale nu trebuie luat în considerare în această privință.
- 76 Având în vedere aceste considerații, trebuie să se răspundă la a doua întrebare literele a) și b) adresată în fiecare dintre cele trei cauze principale că articolul 10 alineatul (1) litera (d) din directivă coroborat cu articolul 2 litera (c) din aceasta trebuie interpretat în sensul că numai actele de homosexualitate considerate delict în conformitate cu legislația internă a statelor membre sunt excluse din domeniul său de aplicare. La momentul evaluării unei cereri având ca obiect obținerea statutului de refugiat, autoritățile competente nu pot pretinde în mod rezonabil solicitantului de azil ca, pentru a evita riscul de persecuție, să își ascundă homosexualitatea în țara sa de origine sau să se arate rezervat în exprimarea orientării sale sexuale.

Cu privire la a doua întrebare litera c)

- 77 Având în vedere răspunsul dat la a doua întrebare literele a) și b), nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare litera c).
- 78 Cu toate acestea, trebuie amintit că, pentru a stabili în mod concret care sunt actele care pot fi considerate persecuție în sensul articolului 9 alineatul (1) din directivă, nu este relevantă distincția între actele care ar aduce atingere componentei esențiale a exprimării unei orientări sexuale, presupunând că este posibilă identificarea unei astfel de componente, și cele care nu ar afecta această pretinsă componentă esențială (a se vedea prin analogie Hotărârea Y și Z, citată anterior, punctul 72).

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 79 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) **Articolul 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate trebuie interpretat în sensul că existența unei legislații penale precum cele în discuție în fiecare dintre cauzele principale, care vizează în mod specific persoanele homosexuale, permite să se constate că aceste persoane trebuie considerate ca formând un anumit grup social.**
- 2) **Articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2004/83 coroborat cu articolul 9 alineatul (2) litera (c) din aceasta trebuie interpretat în sensul că simpla incriminare a actelor de homosexualitate nu constituie, în sine, un act de persecuție. În schimb, o pedeapsă privativă de libertate prin**

care sunt sancționate acte de homosexualitate și care este aplicată în mod efectiv în țara de origine care a adoptat o astfel de legislație trebuie considerată o sancțiune disproporționată sau discriminatorie și constituie, așadar, un act de persecuție.

- 3) Articolul 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2004/83 coroborat cu articolul 2 litera (c) din aceasta trebuie interpretat în sensul că numai actele de homosexualitate considerate delikte în conformitate cu legislația internă a statelor membre sunt excluse din domeniul său de aplicare. La momentul evaluării unei cereri având ca obiect obținerea statutului de refugiat, autoritățile competente nu pot pretinde în mod rezonabil solicitantului de azil ca, pentru a evita riscul de persecuție, să își ascundă homosexualitatea în țara sa de origine sau să se arate rezervat în exprimarea orientării sale sexuale.**

Semnături